MALTA

QORTI CIVILI
PRIM' AWLA
(GURISDIZZJONI KOSTITUZZJONALI)

ONOR. IMHALLEF
JOSEPH AZZOPARDI

Seduta tal-31 ta' Mejju, 2010

Rikors Numru. 32/2009

John Grima

-vs-

Avukat Ġenerali

Il-Qorti;

Rat ir-rikors ippreżentat fil-25 ta’ Mejju 2009 li permezz tiegħu r-rikorrent ippremetta:

1. Illi huwa għaddej proċeduri kriminali f’kumpilazzjoni, u fid-9 ta’ Frar 2006, kien ingħata l-ħelsien mill-arrest, taħt diversi kundizzjonijiet, fosthom li ma joħroġx mid-dar 734 St. Joseph High Street, Ħamrun, ħlief għal raġunijiet mediċi serji. Barra depożitu kien hemm ukoll garanzija ta’ Lm10,000.

2. Dak kien manifestament *"house arrest"* strettissimu.

3. Illi fit-3 ta' Novembru, 2006, fuq rikors tal-prosekuzzjoni, il-Qorti tal-Maġistrati, fuq l-allegazzjoni li kien deher barra mid-dar, irrevokat il-ħelsien mill-arrest, ikkonfiskat l-ammont depożitat, u kkundannat għall-ħlas tal-garanzija.

4. Fl-4 ta' Gunju, 2007, reġa' ngħata l-ħelsien mill-arrest taħt depożitu ġdid.

5. Fis-26 ta' Diċembru, 2006, ir-Reġistratur għamel rikors fejn talab li d-depożitu jiġi konvertit f'ħabs u dan għall-ammont ta' Lm10,000 tal-garanzija li kienet imposta bħala obbligazzjoni tal-ħelsien mill-arrest fid-9 ta' Frar, 2006.

6. Illi fis-27 ta' Mejju, 2009 ġiet iffissata s-seduta ħalli l-Qorti tal-Maġistrati tiddeċiedi fuq il-konverżjoni tal-obbligazzjoni prekunarja f'ħabs, fin-nuqqas ta' ħlas.

7. Tali konverżjoni ssir fuq bażi ta' ġurnata ħabs għal kull ġurnata, u għalhekk tfisser li jkun hemm kundanna għal 2,000 jum ħabs, li jammontaw għal kważi ħames snin u nofs, mingħajr ebda remissjoni l-anqas għal kondotta tajba. Meta wieħed jara li kull priġunier li jġib ruħu sewwa għandu dritt għal remissjoni ta' terz mill-piena, dan ikun ifisser li din tekwivali għal madwar tmien snin u disgħa xhur ħabs.

L-esponenti qed jipprevalixxi ruħu mid-dritt mogħti taħt is-sistema ġuridiku Malti li m'għandux għalfejn jistenna li jkun hemm leżjoni tad-drittijiet tiegħu qabel jirrikorri għax il-Qrati huma awtorizzati mil-liġi li jipprevjeni tali leżjoni.

Illi l-Qorti Kostituzzjonali b'sentenza mogħtija fit-12 ta' Frar, 2008, fl-ismijiet **"Lawrence Gatt vs Onor Prim Ministru u l-Avukat Ġenerali"** kienet ċaħdet talba simili msejsa fuq l-artikolu 3 tal-Konvenzjoni Ewropea għad-Drittijiet tal-Bniedem, pero' ddikjarat li tali ħabs ma kienx bħala piena kriminali imma kienet piena li tiskaturixxi mill-

obbligazzjoni tal-ħlas magħmula fl-atti tal-Qorti meta ngħata l-ħelsien mill-arrest.

Il-parti rilevanti tgħid hekk: Jibda biex jingħad li, bid-dovut rigward kemm lejn l-ewwel Qorti kif ukoll lejn l-appellant, it-tnejn li huma jidher li ma afferrawx eżattament l-iskop ta' l-Artikolu 586(1). Dana l-artikolu ma jimponix *"piena"* għal jew minħabba xi *"reat"* – u dan minkejja li llum il-ksur ta' kundizzjoni tal-ħelsien mill-arrest tammonta wkoll għal reat punibbli bi priġunerija għal żmien ta' mhux aktar minn sitt xhur, jew multa, jew priġunerija u multa flimkien. Dan joħroġ ċar mill-fatt li din id-dispożizzjoni – 586(1) – tapplika kemm għall-imputat jew akkużat li jkun ingħata l-ħelsien mill-arrest preventiv, kif ukoll għall-pleġġ ossia għat-terz idoneju li jidħol
garanti fis-somma li tkun stabbiliet il-Qorti (Art. 577(1)). Dana l-pleġġ evidentement ma jkun, u ma jsir, ħati ta' xejn meta l-akkużat jew imputat jiddeċiedi li ma josservax xi kundizzjoni tal-garanzija għall-ħelsien mill-arrest; li jiġri hu li bil-ksur ta' dik il-kundizzjoni, u kemm-il darba l-Qorti ma tkunx tal-fehma li l-ksur ta' dik il-kundizzjoni *"ma hiex ta' konsegwenza serja"* fit-termini tal-*proviso* tas-sub-artikolu (1) tal-Artikolu 579, tinbet fil-pleġġ, u bħalu fl-imputat jew akkużat li jkun għamel garanzija personali (Art. 577(2)), l-obbligazzjoni li jħallas lill-Gvern is-somma li għaliha jkun intrabat. Jekk din is-somma ma titħallasx, irrispettivament jekk għandha titħallas mill-pleġġ jew mill-imputat jew akkużat, jinħareġ mandat ta' arrest kontra l-pleġġ jew kontra l-imputat jew akkużat (Art. 585(1)(2)), u sia wieħed kif ukoll l-ieħor *"jinżammu f'detenzjoni għal żmien ta' mhux aktar minn ġurnata għal kull ħames liri ta' dik is-somma"* (Art. 586(1)). Għalhekk hawnhekk għandna arrest mhux minħabba l-kummissjoni ta' reat jew minħabba suspett raġjonevoli li persuna kkommettiet reat, iżda *"sabiex jiġi żgurat it-twettiq ta' xi obbligu preskritt mil-liġi"* – Artikolu 5(1)(b) tal-Konvenzjoni. Jerġa' jiġi ribadit, pero`, li l-appellant f'ebda stadju ma invoka xi ksur ta' l-Artikolu 5 tal-Konvenzjoni jew tad-dispożizzjoni korrispondenti tal-Kostituzzjoni. Dan qed jingħad għax huwa minnu li l-ġurisprudenza ta' Strasbourg – ġurisprudenza li tirrigwarda proprju l-Artikolu 5(1)(b) imsemmi – tesiġi li għandu jkun hemm element ta' proporzjonalita` bejn il-

privazzjoni tal-liberta` u t-twettiq ta’ l-obbligu preskritt mil-liġi, u dan fis-sens li mhux biss dak l-obbligu għandu jkun speċifiku u konkret, iżda d-detenzjoni m’għandhiex tkun għal żmien aktar milli huwa meħtieġ biex dak l-obbligu jitwettaq, li ma għandu jkun hemm ebda arbitrarjeta` fid-detenzjoni in kwistjoni. Dan joħroġ speċjalment minn analiżi ta’ tlett każijiet in partikolari: **“McVeigħ, O’Neill and Evans vs UK”, “Benham vs UK”** u **“Vasileva vs Denmark”**.

U tkompli tgħid l-istess sentenza: *“Hawn si tratta ta’ obbligazzjoni li l-imputat jew akkużat, jew il-pleġġ, jidħol għaliha biex jiġi assigurat li l-istess imputat jew akkużat joqgħod għall-kundizzjonijiet kollha tal-ħelsien mill-arrest preventiv, kundizzjonijiet li, fin-nuqqas ta’ impunjazzjoni bi proċeduri ġudizzjarji appożiti, għandhom jitqiesu li kienu meħtieġa fil-każ de quo biex tiġi salvagwardjata r-retta amministrazzjoni tal-ġustizzja fil-proċeduri kriminali kontra l-imputat jew akkużat.”*

Inoltre fis-sentenza Kostituzzjonali **“James Demanuele vs Avukat Ġenerali”** tad-20 ta’ Frar, 2009 ġie deċiż li l-*house arrest* huwa xorta waħda privazzjoni tal-liberta’ u huwa wkoll *praeter legem*. Fattwali dan ifisser li l-persuna ma tkunx inħelset mill-arrest fuq suspett raġjonevoli li għamlet reat.

Mill-fatti esposti u mill-pożizzjoni assunta mill-Qorti Kostituzzjonali fiż-żewġ sentenzi ċitati joħorġu dawn il-lanjanzi fil-każ preżenti:

1. Vjolazzjoni tal-Artikolu 5(3) tal-Konvenzjoni:

Illi huwa manifest skond is-sentenza Demanuele li l-Qorti kienet tista’ skond il-liġi u l-atti proċesswali toħroġ lill-esponenti mill-ħabs. La kien hekk, il-fatt li ngħata *house arrest*, u dan kien *praeter legem*, kull kundizzjoni li saret ħlief dik prospettata fl-artikolu 5(3) tal-Konvenzjoni Ewropea ma kienetx valida. Il-kundizzjoni li tħalli l-konvenzjoni hija dik li l-esponenti kellu jidher għall-proċess. Ħadd qatt ma allega li hu naqas li jidher għas-seduti li kien hemm, u għalhekk hu kien issodisfa l-vot tal-liġi konvenzjonali.

Jekk min-naħa l-oħra huwa kien għadu privat mil-liberta' personali, allura l-ebda obbligazzjoni ma kienet ġustifikata. Dan barra li kienet *praeter legam*, u għalhekk kienet legalment valida. *Quod nullum est nullum producit effectum*.

Waqt li jekk suspettat ma jidhirx għal xi att tal-proċediment għandu jiġi arrestat mill-ġdid, jekk ma jkun hemm l-ebda ġustifikażżjoni, u jitlef l-ħelsien mill-arrest u d-depożitu li għamel, l-istess ma jistax jingħad għal kundizzjonijiet oħra li m'għandhomx x'jaqsmu mad-dehra fil-proċess

2. Vjolazzjoni tal-Artikolu 5(1)(b) tal-Konvenzjoni:

Qer terġa' ssir referenza għas-sentenza Lawrence Gatt fuq ċitata. F'dik is-sentenza l-Qorti Kostituzzjonali qalet li jkun hemm vjolazzjoni kieku jkun hemm nuqqas ta' proporzjonalita' u arbitrarjeta'. Hemm argument ġdid li ma ddaħħalx f'dak id-dibattitu. L-artikolu 586(1) tal-Kodiċi Kriminali jibbaża l-konverżjoni ta' garanzija bir-rata ta' Lm5 għal kull ġurnata. Dik mhix arbitrarja għaliex hija stabbilita mil-liġi. Imma bħal kull formula matematika, wieħed irid jeżamina wkoll il-*factors* li jidħlu f'dik il-formula. Li hu arbitrarju huwa l-ammont li jiġi stabbilit bħala garanzija. L-ebda Qorti m'għandha xi *guideline* legali li jgħid kemm għandha tkun stabbilita l-garanzija, għalhekk hija għal kollox arbitrarja. Ġudikant jista' jkollu kriterji soġġettivi tiegħu, u dan iġib li arbitrarjeta' personali. Biex ma tkunx arbitrarja jeħtieġ li toħroġ mil-liġi.

U mbagħad hemm ukoll nuqqas ta' proporzjonalita'. Meta wieħed iqis li l-garanzija ġġib arrest f'dan iż-żmien kollu ta' tmien snin u disa' xhur ċertament ma hemmx proporzjon. Ir-rata msemmija fl-artikolu 586(1) tal-Kodiċi Kriminali ilha stabbilita żmien twil ilu.

Inoltre għalkemm mhix piena kriminali imma għandha l-istess effett. Il-Qorti Ewropea f'diversi okkażjonijiet qalet li hija tmur għas-sustanza u mhux għall-apparenzi. Każ klassiku huwa ta' **"Demicoli vs Malta"**. Dakinhar il-parlament, għalkemm mhux minn wieħed mill-avukati

sottoskritti, kif qed jgħid li dik il-proċedura kienet ta' disprezz lejn l-awtorita' tal-parlament u mhux proċedura penali, u hekk kienet titkellem il-liġi, il-Qorti Ewropea kienet ta' fehma oħra.

Inoltre, qed jiġi sottomess li l-konverżjoni mhux obbligu impost b'liġi.

3. Vjolazzjoni tal-Artikolu 1 tar-Raba' Protokoll tal-Konvenzjoni:

Skond is-sentenza Lawrence Gatt, il-Qorti Kostituzzjonali qalet li dan kollu jikkostitwixxi obbligu mal-istat, li jista' jkun tal-imputat jew tal-garanti idoneu. La l-Qorti qalet li mhux piena kriminali, l-korollarju huwa li din hi obbligazzjoni ċivili jew kuntrattwali.

Jekk xi ħadd ma jistax jonera l-obbligazzjonijiet tiegħu kuntrattwali ma jistax jintbagħat il-ħabs, u dan għal żmien twil ta' tmin snin u disa' xhur. Jew fattwalment għal 2,000 ġurnata ħabs.

Il-formula li tintuża hija kjarament ta' obbligazzjoni unilaterali lejn l-istat, u għalhekk hija obbligazzjoni kuntrattwali.

Inutli li wieħed jgħid li kienet iffirmata, u li wieħed kien jaf il-konsegwenzi. Illum l-ebda nuqqas ta' ħarsien ta' obbligazzjoni kuntrattwali ma jista' jġib bħala konsegwenza n-nuqqas ta' liberta' personali.

Għaldaqstant l-esponenti jitlob bir-rispett li din l-Onorabbli Qorti jogħġobha, prevja kull dikjarazzjoni meħtieġa, inkluża dik tal-inkompatibilita' tal-Artikolu 586(1) tal-Kodiċi Kriminali mal-Konvenzjoni Ewropea dwar id-Drittijiet tal-Bniedem.

1. Tiddikjara, li jekk tiġi esegwita l-konverzjoni tal-garanzija fil-każ tal-esponenti ikun hemm vjolazzjoni tal-Artikolu 5(1)(b) u speċjalment tal-Artikolu 1 tar-Raba' Protokoll tal-istess Konvenzjoni.

2. Konsegwentement tħassar u tannulla kull talba għal tali konverzjoni.

3. Tiddikjara li l-impożizzjoni ta' obbligazzjonijiet ulterjuri bit-telf ta' depożitu u garanziji meta persuna tinħeles mill-arrest imorru *oltre* u kontra l-provvediment tal-artikolu 5(3) tal-Konvenzjoni Ewropea, li tgħid li l-garanziji għandhom jirreferu għall-obbligu li s-suspettat jidher għall-atti tal-proċess, u dan *inoltre* kif kienet il-liġi Maltija qabel ġiet emendata.

Rat id-dikjarazzjoni maħlufa tar-rikorrent u l-lista tax-xhieda.

Rat ir-risposta tal-intimat Avukat Ġenerali, ppreżentata fl-10 ta' Ġunju 2009, li permezz tagħha espona:

Illi preliminarjamentu mingħajr preġudizzju qed jiġi eċċepit l-intempestivita tal-azzjoni odjerna *stante* li fuq ammissjoni tal-istess rikorrenti, għad s'issa m'hemm assolutament ebda deċiżjoni finali fir-rigward tal-kwistjoni li qed tiġi odjernament mqajma mir-rikorrenti f'dawn il-proċeduri;

Illi mingħajr preġudizzju, l-esponenti jħoss li l-argument mqajjem mir-rikorrenti li qiegħed jipprevalixxi ruħu mid-dritt mogħti mis-sistems ġuridiku tagħna u in vista t'hekk, m'għandux għalfejn jistenna li jsir leżjoni qabel ma tiġi ntavolata azzjoni bħal dik simili, ma tistax tiġi aċċettata minn din l-Onorabbli Qorti minħabba l-fatt li tali regola, speċjalment in vista tal-fatt li kull azzjoni kostituzzjonali għandha titqies bħala waħda ta' natura straordinarja, għandha tiġi nterpretata b'mod restrett kemm jista' jkun;

Illi l-argument magħmul fil-paragrafu preċedenti, għandu jingħata aktar piż in vista tal-fatt illi biex isostni l-azzjoni odjerna, l-istat ta' fatt li qed jiġi llamentat mir-rikorrenti jista' jirriżulta biss kif u fil-fatt tali garanzija fl-ewwel lok tiġi kkonvertita f'ħabs u fit-tieni lok r-rikorrenti fil-fatt ma jħallasx l-istess garanzija;

Illi *inoltre* tali sitwazzjoni, u ċjoe' ta' detenzjoni a bażi tal-Artikolu 586 tal-Kodiċi Kriminali tista' liberament tinbidel

f'ħelsien mill-arrest da parti tal-istess rikorrenti meta dan tal-aħħar fil-fatt iħallas il-garanzija u minħabba f'hekk ma jibqaż jiġi detenut;

Illi fil-fatt għandu jirriżulta li l-kundizzjonijiet mposti f'każ li garanzija tiġi kkonvertita f'detenzjoni, m'humiex kundizzjonijiet li l-istess rikorrenti ma jistax jaħrab minnhom, u assolutament m'humiex l-istess bħal kundanna għall-priġunerija b'rizultat ta' sentenza, minħabba s-sempliċi fatt li jekk fil-fatt r-rikorrenti jħallas l-ammont ta' garanzija msemmija, dak il-ħlas jkollu l-effett li jannulla t-termini ta' detenzjoni li minnha qed jillamenta r-rikorrenti;

Illi l-esponenti jħoss li meta qorti tordna li tingħata garanzija, dik l-istess Qorti tkun għamlet hekk wara li tkun ħadet in konsiderazzjoni l-gravita tal-akkużi li bihom jkun mixli l-akkużat flimkien mal-kriterji l-oħra stabbiliti mil-liġi;

Illi bir-rispett kollu lejn ir-rikorrenti, meta hu ta l-garanzija msemmija, hu kien jaf eżattament għaliex kien dieħel, u żgur ma jistax jiġi argumentat min-naħa tar-rikorrenti li ma kienx jaf x'tgħid il-liġi in vista tal-fatt li l-liġi hija ċara ħafna f'dan ir-rigward;

Illi bir-rispett kollu lejn ir-rikorrenti, kienet għażla unikament tiegħu li jikser il-kundizzjonijiet tal-*'bail'*;

Illi hu kien jaf ben x'konsegwenzi kienet ser iġib ksur tal-kundizzjonijiet tal-*'bail'* u minħabba f'hekk ma jistax jgħid li ma kienx avżat;

Illi minħabba f'hekk l-esponenti jħoss li l-argument da parti tar-rikorrenti li jissussisti vjolazzjoni tad-drittijiet tal-bnidem fil-konfront tiegħu, għandu jiġi skartat minħabba l-fatt li l-azzjoni li biha skattat d-detenzjoni li dwarha qed jilmenta r-rikorrenti fil-fatt kienet azzjoni meħuda minnu biss meta kien ben konsapevoli dwar il-konsegwenzi tal-istess azzjoni tiegħu;

Illi żgur ma jistax jiġi argumentat li d-detenzjoni li tiskatta minħabba nuqqas ta' ħlas ta' garanzija mogħtija hija

dipendenti fuq xi azzjoni meħuda minn l-esponenti jew mill-Qorti – hija konsegwenza diretta tal-aġir tal-istess rikorrenti meta dan tal-aħħar għazel li jieħu l-azzjoni li ħa meta kiser il-kundizzjonijiet tal-*'bail'* tiegħu;

Illi għaldaqstant l-esponenti jissottometti li kull persuna huwa responsabbli għal għemilu u minħabba f'hekk u wara li kien hemm ksur ta' kundizzjonijiet tal-liberta provviżorja, ma jistax ir-rikorrenti jippretendi li l-konsegwenzi ta' għemilu ma joqgħodx għalihom hu;

Illi, mingħajr preġudizzju, fil-każ odjern, lanqas biss m'hu stabbilit li fil-fatt il-Qorti tal-Maġistrati kienet aċċettat ir-rikors u minħabba f'hekk żgur ma jistax jingħad li l-fatti kif allegati ġew fil-fatt stabbiliti u, wisq inqas ppruvati;

Illi l-esponenti sfortunatament, m'huwiex f'pożizzjoni biex jieħu konjizzjoni tal-fatti minħabba n-nuqqas ta' informazzjoni fornita lilu mill-istess rikorrenti u minħabba f'hekk jitlob lil din l-Onorabbli Qorti sabiex tordna l-allegazzjoni tal-proċess kollu tal-kumpilazzjoni fil-konfront tar-rikorrenti li fuqu hu bbażat il-każ odjern;

Illi fiċ-ċirkostanzi l-esponenti jħoss li għandu jirriserva li jagħmel s-sottomissjonijiet ulterjuri wara li jkun ha konjizzjoni tal-fatti tal-każ;

Għaldaqstant l-esponenti umilment jitlob lil din l-Onorabbli Qorti sabiex tiċħad it-talbiet rikorrenti bl-ispejjez kontra l-istess rikorrenti.

Rat id-dikjarazzjoni maħlufa tal-intimat u l-lista tax-xhieda.

Rat l-atti proċesswali;

Semgħet l-Avukati;

Rat il-verbal tas-seduta tal-15 ta' Marzu 2010 illi permezz tiegħu r-rikors tħalla għas-sentenza;

Ikkunsidrat;

Illi r-rikorrent fi ftit kliem qed jitlob li l-Qorti tiddikjara li l-konverżjoni tat-telf tal-garanzija personali f'piena karċerarja tikkostitwixxi ksur tal-artikolu 5 (1) (b) u l-artikolu 1 tal-raba' protokoll tal-Konvenzjoni Ewropeja tad-drittijiet tal-bniedem u li l-impożizzjoni tat-telf ta' depożitu u garanzija meta persuna tinħeles mill-arrest imorru *oltre* l-artikolu 5(3) tal-istess Konvenzjoni.

L-*iter* quddiem il-Qorti tal-Maġistrati li wassal għal din il-kawża huwa spjegat mid-dokumenti relattivi li ġew esebiti; ir-rikorrent ingħata l-liberta' provviżorja fid-disa' ta' Frar 2006 fost affarijiet oħra taħt garanzija personali ta' Lm10,000; permezz ta' digriet tal-Qorti tal-Maġistrati mogħti fit-3 ta' Novembru 2006 il-Qorti ordnat illi l-garanzija personali imsemmija tgħaddi favur il-Gvern billi kiser waħda mill-kundizzjonijiet imposti fuqu. Ir-Reġistratur tal-Qorti għalhekk talab li l-istess rikorrenti jitressaq taħt arrest sabiex isir il-kalkolu u jintbagħat il-ħabs (billi ma ħallasx is-somma imsemmija) a tenur tal-artikoli 585 u 586 tal-Kodiċi Kriminali; dawn il-proċeduri huma sospizi pendenti l-eżitu ta' din il-kawża. L-artikolu 586(1) tal-Kodiċi Kriminali jgħid illi:

"Kull min jiġi arrestat minħabba li ma jkunx ħallas is-somma li għaliha ikun obbliga ruħu għandu jinżamm f'detenzjoni għal żmien ta' mhux aktar minn ġurnata għal kull €11.65c ta' dik is-somma sew jekk dik il-persuna tkun l-imputat jew l-akkużat sew jekk tkun il-pleġġ."

Il-Qorti għalhekk se teżamina l-artikoli tal-Konvenzjoni msemmija ndikati mir-rikorrent waħda waħda biex tasal għal konklużjoni jekk dan l-artikolu jiksirx id-drittijiet fundamentali tiegħu. Il-Qorti se tgħaddi mill-ewwel għall-mertu peress li tħoss li s-sitwazzjoni tar-rikorrenti hija tali li ma għandux għalfejn jistenna l-eżitu tal-proċeduri in kwistjoni minħabba l-imminenza tagħhom u għalhekk ma tirriżultalha ebda intempestivita'.

L-artikolu 5 (1) (b).

Dan jgħid illi: *"Ħadd m'għandu jiġi privat mill-liberta' tiegħu ħlief fil-każijiet li ġejjin u skond il-proċedura preskritta mill-*

liġi; (b) l-arrest jew id-detenzjoni skond il-liġi ta' persuna għal nuqqas ta' tħaris ta' ordni skond il-liġi ta' Qorti jew sabiex jiġi żgurat it-twettiq ta' xi obbligu preskritt mill-liġi."

Huwa ċar illi l-provvedimenti tal-artikolu 586 huma maħsuba biex tiġi kemm jista' jkun żgurat adeżjoni mal-ordnijiet tal-Qorti fl-għoti tal-liberta' proviżorja. Jekk ma jkunx hemm deterrent adekwat huwa faċli għall-akkużat illi ma jagħtix każ li jsegwi l-ordnijiet li jkunu ingħataw. Meta jkun sar depożitu huwa faċli għall-istat li jesegiwxxi dik l-obbligazzjoni jekk l-akkużat jonqos minn tali osservanza; mhux hekk f'każ ta' garanzija personali. Jekk l-akkużat ma jkollux mezzi biex jonora dik l-obbigazzjoni tkun ħaġa mill-iktar faċli għalih li ma josservax il-kundizzjonijiet li jkunu gew imposti għaliex ikun jaf li ma jkunx se jiġi kastigat, jekk ir-rikorrent jingħata raġun kif qed jitlob. Is-sub-inċiż (b) imsemmi jgħid ċar li l-liberta' tista' tiġi privata biex jiġi żgurat li l-akkużat iwettaq l-obbligu tiegħu skond il-liġi kif ordnat mill-Qorti. Fil-fatt, id-dritt tal-liberta' fiżika mhux wieħed assolut; *"It must give way where vital comunity interests are at stake. Accordingly a person may be deprived of his or her liberty but only if the excercise of powers of arrest and detention by state authorities is governed by due process of law and consistent with recognized standards. The deprivation of iberty can be distinguished from the control of movement or restriction of movement which is governed by article 2 of protocol 4 of the convention.* **(Clayton and Tomlinson – The Law of Human Rights** – 2 **-** 2 paġna 478 u 480**)**. Għalhekk il-lanjanza taħt dan l-artiklu qed tiġi miċħuda.

L-artikolu 5 (3)

Dan jgħid illi: *"Kull min ikun arrestat jew detenut skond id-dispożizzjonijiet tal-paragrafu 1 (c) ta' dan l-artikolu għandu jinġieb minnufih quddiem Imħallef jew funzjonarju ieħor awtorizzat b'liġi biex jeżerċita setgħa ġudizzjarja u jkollu dritt għal proċeduri fi żmien raġonevoli jew għal ħelsien waqt il-pendenza tal-proċeduri. Il-ħelsien jista' jkun taħt kondizzjoni ta' garanzija biex jidher għall-proċeduri."*

Ir-rikorrent mhux jilmenta illi ma nġabx il-Qorti minnufih iżda fir-rigward tal-ħelsien waqt il-proċeduri; qed jgħid illi l-

house arrest li għalih ġie ordnat jikkostitwixxi nuqqas ta' ħelsien u għalhekk isegwi illi ksur tiegħu ta' dik l-ordni ma tistax iġġib il-konsegwenzi li jitlef is-somma flus koperta bil-garanzija; fi kliemu fir-rikors – *quod nullum est nullum effectum producit.*

Il-Qorti ma tikkondividix din il-loġika għaliex is-sentenza **"James Demanuele vs Avukat Ġenerali"** (20 ta' Frar 2009) imsemmija fl-istess rikors ma tgħidx illi l-ordni ta' ***house arrest*** hija nulla iżda tgħid li din tikkostitwixxi privazzjoni tal-liberta'. L-istess sentenza tgħid anzi li *"r-raġonevolezza tal-ammont ta' garanzija m' għandhiex bħala regola tiġi mistħarrġa jew sindakata minn din il-Qorti"*. Is-sentenza tgħid ukoll illi *"proprjament la l-Prim' Awla u lanqas din il-Qorti ma jistgħu jiġu imsejħa biex jiddikjaraw jekk sempliċement jekk il-house arrest li taħtu tqiegħed l-appellant mill-Qorti tal-Maġistrati kienx arrest jew detenzjoni għall-fini tal-imsemmi artikolu 5 (3)* . Qalet pero' mbagħad illi *"l-<u>house arrest jibqa' xorta forma ta' arrest.</u>"* Ma qalitx kif ġia ngħad illi l-ordni hija nulla.

Għalhekk l-ordni tal-Qorti fis-sens li l-akkużat ma jkunx jista' joħroġ mid-dar ħlief għal ċertu ħin u għal ċertu raġunijiet xorta waħda kellha tiġi obduta u l-akkużat ma jistax ma jobdihiex għar-raġuni li qed jagħti r-rikorrenti. *Semmai* l-Qorti li tkun qed tiddeċiedi l-kawża għandha, jekk issib ħtija, tieħu l-ammont ta' żmien li jkun għadda l-akkużat taħt ***house arrest*** in konsiderazzjoni (almenu hekk donnha tgħid is-sentenza msemmija) meta tiġi biex tagħti l-piena. Għalhekk anke din il-lanjanza qed tiġi miċħuda.

L-ewwel artikolu tar-Raba' Protokoll:
Dan jgħid illi: *"Ħadd ma għandu jiġi privat mill-liberta' tiegħu unikament minħabba l-inkapacita' tiegħu li jwettaq obbligazzjoni kuntrattwali."*

Hawnhekk il-Qorti tirreferi għall-fatt illi l-liġi tgħid li ħadd m'għandu jiġi privat mill-liberta' tiegħu <u>unikament</u> minħabba li ma jkunx jista' jwettaq obbligazzjoni kuntrattwali. Huwa minnu li l-obbligazzjoni li daħal għaliha r-rikorrenti għandha element kuntrattwali iżda wieħed irid

iżomm f'moħħu li l-proċeduri in kwistjoni huma kriminali. Għalhekk ir-rikorrenti ikun qed jaċċetta l-fatt li huwa jista' jitlef il-garanzija in kwistjoni jekk ma joqgħodx għal dawk il-kondizzjonijiet. Barra minn dan ma jfissirx li jkun hemm deprivazzjoni mill-ħelsien unikament għaliex ma jkunx wettaq l-obbligazzjoni kuntrattwali – anzi din l-obbligazzjoni skattat proprju għaliex huwa ma qagħadx għal dawk il-kundizzjonijiet. Għalhekk il-Qorti, filwaqt li tapprezza li l-ammont imsemmi mill-artikolu 586 (1) illum-il ġurnata huwa baxx u għandu jiġi rivedut, ma tistax tilqa' lanqas din il-lanjanza.

DEĊIŻJONI

Għal dawn il-motivi l-Qorti tilqa' l-eċċezzjonijiet tal-intimat (eċċetto l-ewwel żewġ eċċezzjonijiet li qed jiġu respinti) u tiċħad it-talbiet tar-rikorrenti, bl-ispejjeż jitħallsu minnu stess.

Moqrija.

< Sentenza Finali >

-------------------------------TMIEM-------------------------------